



ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФЕХТУВАЛЬНИКІВ
НА ШПАГАХ З УРАХУВАННЯМ
СПОСОБІВ УПРАВЛІННЯ ЗБРОЄЮ

Бріскін Юрій, Смирновський Сергій, Пітин Мар'ян
Львівський державний університет фізичної
культури ім. Івана Боберського

Анотація

На протязі розвитку фехтування на шпагах сформувалися декілька способів управління зброєю, які відбилися на арсеналі техніко-тактичних дій фехтувальників. Метою дослідження є вдосконалення техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах на етапі спеціалізованої базової підготовки шляхом диференціації способів управління зброєю. Для досягнення цієї мети було розроблено авторську програму диференціації техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах з урахуванням способів управління зброєю. Для перевірки ефективності авторської програми було проведено педагогічний експеримент. В експериментальних групах №1 та №2, в кінці експерименту, спостерігається статистично достовірний приріст показників технічної підготовленості, який перевищує показники контрольної групи.

Ключевые слова: диференціація, способи управління зброєю в фехтуванні, техніко-тактична підготовка.

Annotation

During the development of epee fencing, were formed several ways of controlling weapons, which were reflected in the arsenal of technical and tactical actions of fencers. The aim of the research is to improve the technical and tactical training of epee fencers on the stage of specialized basic training by differentiating the ways of controlling weapons. In order to achieve the research aim, was created an author's program for the differentiation of technical and tactical training of epee fencers with regard to ways of controlling weapons. To test the effectiveness of the author's program was held a pedagogical experiment. In experimental groups No.1 and No.2, at the end of the experiment, there is a statistically significant increase in the technical skills indicators that is higher than in the control group.

Key words: differentiation, ways of weapon control in fencing, technical and tactical training.

Постановка проблеми.

За останні роки значно збільшилася кількість країн, спортсмени яких претендують на перемогу у чемпіонатах світу та Олімпійських іграх. Конкуренцію традиційно сильним фехтувальникам Італії, Франції, Німеччини, Росії, Угорщини все частіше складають спортсмени Польщі, Куби, США, України, Румунії, Кореї, Китаю, Австрії та інших країн [1]. Поряд із тим неможливість збільшення обсягів та інтенсивності тренувальних навантажень фехтувальників на шпагах обумовлює пошук нових шляхів та резервів до вдосконалення різних сторін підготовленості фехтувальників на шпагах, зокрема шляхів диференціації [1,4].

Впродовж генези фехтування на шпагах сформувалися декілька способів управління зброєю, що обумовлюються вибором модифікацій гладкої та ортопедичної рукояток. Вони характеризуються відмінностями форми та отже і способами управління ними, що відображається на арсеналі техніко-тактичних дій фехтувальників [4].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових дослідженнях, присвячених підготовці фехтувальників, питання управління зброєю були пору-



шені нами у 2014 році, а також Рижковою Л.Г. у 2015 році [3]. Увагу науковців було сконцентровано на питаннях: моделювання процесу техніко-тактичної підготовки фехтувальників [4,5] дослідження обсягів ефективності та результативності техніко-тактичних дій фехтувальників [4,5], підготовки юних фехтувальників, взаємозв'язку фізичної та теоретичної підготовки з техніко-тактичною підготовкою фехтувальників [5, 6, 7, 8].

Таким чином, наявність протиріччя між потребою врахування способів управління зброєю у підготовці фехтувальників на шпагах та відсутністю наукових даних стосовно цього питання формує актуальність нашого дослідження.

Мета дослідження. Удосконалення техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах

на етапі спеціалізованої базової підготовки шляхом диференціації способу управління зброєю.

Методи дослідження. Теоретичний аналіз та узагальнення, документальний метод, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Для досягнення поставленої мети нами було розроблено експериментальну програму диференціації техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Основою авторської експериментальної програми техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах з урахуванням способів управління зброєю були дані аналізу структури та змісту техніко-тактичних дій висококваліфікованих фехтувальників на шпагах з урахуванням спосо-

бів управління зброєю, дані вимірювання психофізичних якостей висококваліфікованих фехтувальників на шпагах з урахуванням способів управління зброєю. Фундаментальним підґрунтям сформованої авторської програми стали загальні теоретичні положення підготовки спортсменів та основи підготовки фехтувальників з різними видами зброї.

Експериментальна програма диференціації техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах з урахуванням способів управління зброєю була створена з метою удосконалення процесу вибору способу управління зброєю для фехтувальників на шпагах на етапі спеціалізованої базової підготовки, диференціації арсеналу техніко-тактичних дій фехтувальників на шпагах, враховуючи спосіб управління зброєю, підвищення результативності змагаль-

Таблиця 1

Показники психофізіологічних характеристик та технічної підготовленості фехтувальників на шпагах на етапі спеціалізованої базової підготовки у експериментальній групі №1 на початку та в кінці педагогічного експерименту

№	Показник	До експерименту	Після експерименту	Приріст	P
1	ПЗМР (мс)	242,8 ±28,2	242,8 ±37	0	>0,05
	К-сть помилок	2,53	1,6	0,93	>0,05
2	Реакція вибору	363,0 ±30,1	356,1 ±30,8	6,9	>0,05
	К-сть помилок: – на основний колір	1,7	1,6	0,1	>0,05
	– на другорядний колір	2,3	2,0	0,3	>0,05
3	Реакція розрізнення (мс)	328,4 ±27,6	339,1 ±21,7	-10,7	>0,05
	К-сть помилок	4,6	3,0	1,6	>0,05
4	Стійкість до перешкод (мс)	282,0 ±77,9	299,4 ±18,0	-17,0	>0,05
	К-сть випереджень	2,4	2,9	-0,5	>0,05
	К-сть запізнь	0,13	0,5	-0,37	>0,05
5	Реакція на рухомий об'єкт :	2,69 ±10,8	-4,7 ±13,1	7,39	>0,05
	К-сть точних реакцій	34%	49%	15%	<0,05
	К-сть випереджень	42%	38%	4%	>0,05
	К-сть запізнь	24%	13%	11%	>0,05
6	Силова витривалість кисті	81%	90%	9%	<0,01
7	Точність прямого уколу в мішень «КУБ»	7,1 ±0,6	8,9 ±0,8	1,8	<0,01
8	Точність уколу з переводом в мішень «КУБ»	6,7 ± 0,6	8,8 ±0,8	2,1	<0,01
9	Точність уколу з імітацією дії на зброю в мішень «КУБ»	7,3 ± 0,6	8,3 ±0,9	1	<0,01



Показники психофізіологічних характеристик та технічної підготовленості фехтувальників на шпагах на етапі спеціалізованої базової підготовки у експериментальній групі №2 на початку та в кінці педагогічного експерименту

№	Показник	До експерименту	Після експерименту	Приріст	P
1	ПЗМР (мс)	229,9 ± 22,6	227,7 ± 24,7	2,2	>0.05
	К-сть помилок	2,9	1,3	1,6	>0.05
2	Реакція вибору	383,0 ± 43,1	348,5 ± 25,2	34,5	>0.05
	К-сть помилок: – на основний колір	6,53	1,6	4,93	>0.05
	– на другорядний колір	2	1,6	0,4	>0.05
3	Реакція розрізнення (мс)	335,8 ± 33,8	322,6 ± 28,5	13,2	>0.05
	К-сть помилок	5,6	3,4	2,2	<0.01
4	Стійкість до перешкод (мс)	296,2 ± 23,0	295,9 ± 31,3	0,3	>0.05
	К-сть випереджень	5,6	2,0	3,6	<0.01
	К-сть запізнь	0,2	0,2	0	<0.01
5	Реакція на рухомий об'єкт :	-4,7 ± 6,12	-4,4 ± 6,0	0,3	>0.05
	К-сть точних реакцій	56%	73%	17%	<0.01
	К-сть випереджень	27%	20%	7%	>0.05
	К-сть запізнь	14%	7%	7%	>0.05
6	Силова витривалість кисті	85% ± 6%	89% ± 1,3%	4%	<0.05
7	Точність прямого уколу в мішень «КУБ»	7,3 ± 1,0	8,8 ± 0,7	1,5	<0.01
8	Точність уколу з переводом в мішень «КУБ»	6,5 ± 1,0	8,8 ± 0,8	2,3	<0.01
9	Точність уколу з імітацією дії на зброю в мішень «КУБ»	6,9 ± 0,8	8,6 ± 0,7	1,7	<0.01

ної діяльності та ефективності процесу підготовки фехтувальників на шпагах.

Розроблена авторська програма диференціації техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах з урахуванням способів управління зброєю включала чотири мезоцикли по чотири мікроцикли. Це обумовлено методичними рекомендаціями, висвітленими у фундаментальних працях.

Інтенсивність навантаження в авторській програмі коливалася у діапазоні від 50-60 % від індивідуального максимуму у втягуючому мікроциклі до 95-100% в ударних мікроциклах у відповідності до загальноприйнятих положень теорії підготовки спортсменів.

Результати дослідження. Проаналізувавши програму з фехтування ДЮСШ для груп базової підготовки та груп спеціалізова-

ної базової підготовки, ми визначили, що структура основної частини тренувальних занять з фехтування на шпагах складається з таких елементів: робота над пересуваннями, робота на мішені, робота в парах, індивідуальні уроки та навчально-тренувальні бої. Наша авторська програма передбачає здійснення диференціації техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах з урахуванням способу управління зброєю, зберігаючи розподіл основної частини тренувального заняття, проте змінюючи зміст даних частин, також незмінними залишилися підготовча та заключна частини тренувальних занять [6, 7, 8].

Для експериментальної перевірки авторської програми диференціації техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах на етапі СБП був прове-

дений педагогічний експеримент. В експерименті взяло участь 45 фехтувальників на етапі СБП. Усі учасники експерименту були розділені на 3 групи: дві експериментальних та одну контрольну. До першої експериментальної групи увійшли фехтувальники на шпагах, які використовують зброю з гладкою рукояткою, а до другої експериментальної групи – фехтувальники на шпагах, які використовують зброю з ортопедичною рукояткою. До контрольної групи увійшли фехтувальники на шпагах без урахування способу управління зброєю, заняття у цій групі проводились згідно з чинною програмою з фехтування для ДЮСШ. Основою розподілу на експериментальні групи були дані вимірювання психофізіологічних характеристик фехтувальників на шпагах на етапі СБП.

Для перевірки ефективності



Показники психофізіологічних характеристик та технічної підготовленості фехтувальників на шпагах на етапі спеціалізованої базової підготовки у контрольній групі на початку та в кінці педагогічного експерименту

№	Показник	До експерименту	Після експерименту	Приріст	P
1	ПЗМР (мс)	251,5 ± 19,9	217,3 ± 28,7	34,2	<0.01
	К-сть помилок	2,1	2	0,1	>0.05
2	Реакція вибору	366,7 ± 27,1	361,6 ± 26,7	5,1	>0.05
	К-сть помилок: –на основний колір	1,9	2,8	-0,9	>0.05
	–на другорядний колір	1,5	2,4	-0,9	>0.05
3	Реакція розрізнення (мс)	346,5 ± 25,8	315,2 ± 23,0	31,3	<0.01
	К-сть помилок	3,5	3,0	0,5	<0.01
4	Стійкість до перешкод (мс)	306,5 ± 13,4	287,9 ± 12,2	18,6	<0.01
	К-сть випереджень	1,7	2,7	-1	<0.01
	К-сть запізень	0,5	0,4	0,1	<0.01
5	Реакція на рухомий об'єкт :	0,5 ± 9,8	-8,89 ± 9,3	9,39	>0.05
	К-сть точних реакцій	32%	52%	20%	>0.05
	К-сть випереджень	45%	39%	6%	>0.05
	К-сть запізень	23%	9%	14%	>0.05
6	Силова витривалість кисті	81%	85%	5%	<0.05
7	Точність прямого уколу в мішень «КУБ»	7,1 ± 0,9	8,0 ± 0,92	0,9	<0.01
8	Точність уколу з переводом в мішень «КУБ»	6,7 ± 0,8	7,9 ± 0,96	1,2	<0.05
9	Точність уколу з імітацією дії на зброю в мішень «КУБ»	7,0 ± 0,8	7,5 ± 0,91	0,5	<0.05

авторської програми диференціації техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах на етапі СБП було здійснено вимірювання показників психофізіологічних якостей фехтувальників на шпагах на етапі СБП а також показників технічної підготовленості.

Зокрема вимірювались такі показники: простої зорово-моторної реакції, реакції вибору, реакції розрізнення, реакції на рухомий об'єкт, стійкості до перешкод та силової витривалості кисті.

Також вимірювались показники технічної підготовленості фехтувальників на шпагах, зокрема точність уколу прямо з випадом, а також точність уколів з випадом, що імітують технічні прийоми, зокрема батмани та переводи, на спеціалізованому тренажері «КУБ». Вимірювання психофізіологічних характеристик

здійснювалось на комплексі для психофізіологічного тестування «Нейрософт-психотест».

Вимірювання проводилось на початку і в кінці педагогічного експерименту. У результаті проведення експерименту відбулись достовірні зміни показників, зокрема приріст окремих показників. Так у першій експериментальній групі відбувся достовірний приріст показників технічної підготовленості: точність уколу прямо з випадом, а також точність уколів з випадом, що імітують технічні прийоми, зокрема батмани та переводи. Такі дані свідчать про удосконалення технічної майстерності фехтувальників на шпагах, які використовують зброю з гладкою рукояткою, зокрема що стосується управління зброєю. Також у результаті досліджень було виявлено, що приріст показників точ-

ності уколу прямо та з переводом є достовірно вищий, ніж приріст показника точності уколу з імітацією дій на зброю, що характерно саме для фехтувальників, які використовують зброю з гладкою рукояткою.

Також слід відзначити достовірний приріст показника силової витривалості кисті, котрий забезпечує ефективне управління зброєю фехтувальників на шпагах, та є основою для підвищення показників, зокрема технічної підготовленості фехтувальників.

У другій експериментальній групі, в яку входили фехтувальники на шпагах, які використовують зброю з ортопедичною рукояткою, відбувся достовірний приріст показників технічної підготовленості, проте показник точності уколу з випадом, з імітацією дій на зброю є вищим, ніж показник приросту інших показників



технічної підготовленості. Ми вбачаємо, що такі результати показників експериментальних груп 1 і 2 є результатом впровадження нашої програми, у якій здійснювалась диференціація тренувальних завдань для фехтувальників на шпагах в залежності від способу управління зброєю. Також у цій групі достовірно підвищився показник силової витривалості кисті, що, на нашу думку, забезпечує приріст показників технічної підготовленості та є ключовим щодо управління зброєю.

У контрольній групі, яка займалась за звичайною програмою з фехтування для ДЮСШ, також відбулись достовірні зростання показників технічної підготовленості та силової витривалості кисті, проте приріст показників був дещо меншим.

Таким чином, ми можемо стверджувати про позитивний вплив авторської програми диференціації техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах з урахуванням способів управління зброєю.

Висновки. У ході дослідження визначено протиріччя між потребою врахування способів управління зброєю у підготовці фехтувальників на шпагах та відсутністю наукових даних стосовно цього питання, що формує актуальність нашого дослідження.

Для вирішення мети дослідження було розроблено програму диференціації техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах на етапі спеціалізованої базової підготовки з урахуванням способів управління зброєю.

У результаті педагогічного експерименту відбувся статистично достовірний приріст показників технічної підготовленості та силової витривалості кисті у експериментальних групах №1 та №2, на рівні $p < 0.01$.

У контрольній групі також відбувся приріст показників технічної підготовки та силової витривалості кисті, проте він був нижчим ніж в експериментальних групах, при $p < 0.05$.

Література

1. Бусол В. Характерні риси сучасного фехтування як олімпійського виду спорту / Бусол В., Азарченков П. // Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фізичної культури та спорту. – Львів, 2006. – Вип.10. – С. 473 – 478.
2. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения / В.Н. Платонов. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 807 с.
3. Рыжкова Л.Г. Эффективность применения действий в поединках фехтовальщиц, различающихся по способу управления шпагой / Л.Г. Рыжкова // Экстремальная деятельность человека: науч. метод. журнал. – 2015. – №3(36). – С. 56-59.
4. Семеряк З.С. Удосконалення техніко-тактичної підготовленості фехтувальниць-шпажисток на етапі спеціалізованої базової підготовки: автореф. дис...кандид. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01 / Семеряк Зоряна Степанівна; Львівський держ. ун-т фізичної культури. – Львів : 2015. – 20 с.
5. Шевчук О.М. Удосконалення техніко-тактичних дій висококваліфікованих фехтувальників на шпагах з використанням комп'ютерного моделювання: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01 / Шевчук Олена Миколаївна. – Київ, 2010. – 22 с.
6. Qualificational differences in the structure of archery training on different stages of long-term training / Briskin Yuriy; Pityn Maryan; Antonov Sergiy; Vaulin Oleksandr // Journal of Physical Education and Sport. – Pitesti, 2014. – issue 3. – P. 426-430. doi:10.7752/jpes.2014.03065
7. Technical devices of improvement the technical, tactical and theoretical training of fencers / Briskin Yuriy, Pityn Maryan, Zadorozhna Olha, Smyrnovskyy Serhiy, Semeryak Zoryana // Journal of Physical Education and Sport. – Pitesti, 2014. – issue 3. – P. 337-341. doi:10.7752/jpes.2014.03051
8. Pityn M. Features of theoretical training in combative sports / Pityn Maryan, Briskin Yuriy, Zadorozhna Olha // Journal of Physical Education and Sport. – Pitesti, 2013. – 13 (2), issue 2. – P. 195-198. doi:10.7752/jpes.2013.02032

